

УДК 334.7:33.067

Алла Фатенок-Ткачук
Марина ХарчукAlla Fatenok-Tkachuk
Maryna Kharchuk**ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВИЙ МЕХАНІЗМ КРЕДИТУВАННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА****THE MECHANISM OF CAUSE AND EFFECT OF ENTERPRISE ACTIVITY LENDING**

У статті розглянуто причинно-наслідковий механізм залучення кредитних ресурсів суб'єктом підприємницької діяльності. Ідентифіковано критерії аналізу позичальника та кредитора у процесі прийняття рішення про залучення/надання кредиту. Згруповано показники оцінювання кредитоспроможності підприємства. Визначено умови кредитних відносин, за яких підприємство і банк отримують максимальні вигоди.

Ключові слова: кредит, кредитні ресурси, оцінка платоспроможності підприємства-позичальника, оптимальні умови кредитування, ефективність кредитування.

В статье рассмотрен причинно-следственный механизм привлечения кредитных ресурсов субъектом хозяйственной деятельности. Идентифицированы критерии анализа заемщика и кредитора в процессе принятия решения о привлечении/предоставлении кредита. Сгруппированы показатели оценки кредитоспособности предприятия. Определены условия, при которых как предприятию, так и банку выгодно быть участниками кредитных отношений.

Ключевые слова: кредит, кредитные ресурсы, оценка платежеспособности предприятия-заемщика, оптимальные условия кредитования, эффективность кредитования.

In the article the mechanism of cause and effect for attracting credit resources by business entity is considered. The criteria for the analysis of a borrower and a lender in the process of decision-making concerning credit involvement / loan are identified. The indexes for estimation of creditworthiness of an enterprise are grouped. The conditions of credit relations in which both a company and a bank will have maximum benefits are determined.

Keywords: credit, credit resources, estimation of solvency of enterprise-borrower, optimal conditions of lending, efficiency of lending.

Постановка наукової проблеми та її значення. Існування кредитних відносин бере початок ще в країнах Стародавнього Сходу, пройшовши з того часу чимало етапів розвитку й удосконалення. В сучасних економічних реаліях потреба залучення зовнішніх інвестицій набула чи не максимальних масштабів. Однак рішення про отримання кредитних ресурсів приймається без урахування сукупності ризиків, що призводить до значної кількості банкрутств через неплатоспроможність суб'єктів господарювання. Тому проблема ефективності кредитування є актуальною як для позичальників, так і для кредиторів. Відтак, необхідним є дослідження причинно-наслідкового механізму кредитування підприємства та формування системи показників ефективності залучення позикових коштів.

Аналіз останніх досліджень цієї проблеми. Зважаючи на довгий період існування самих кредитних відносин, очевидно, що проблеми, пов'язані з ними, також досліджуються достатньо давно як у зарубіжній, так і у вітчизняній науковій літературі. Серед українських науковців вагомий внесок у розвиток обраної тематики зробили такі вчені, як І. О. Бланк, М. Т. Білуха, В. М. Івахненко, Л. О. Лігоненко, А. А. Мазаракі, Є. В. Мних, В. В. Сопко та ін. Щодо зарубіжних авторів, то дослідження цих проблем займалися І. Т. Балабанов, Ю. Ф. Брігхем, В. В. Ковальов, М. Н. Крейніна, А. Д. Шермет та ін. Проте недостатньо висвітленими залишаються питання визначення оптимальних умов кредитування для підприємства.

Постановка завдання: дослідити причини залучення підприємствами кредитних коштів та визначити умови, за яких використання кредитних коштів буде доцільним і ефективним як для позичальника, так і для кредитора (банку).

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Історично склалося, що кредит був відомий не менш ніж 3000 років тому в Ассирії, Єгипті, Вавилоні, і його виникнення пов'язане з розвитком торгівлі. Тобто причини цього криються не у сфері виробництва, а у сфері обміну [1].

Основою функціонування кредиту є рух вартості у сфері товарного обміну, в процесі якого виникає розрив у часі між рухом товару і його грошовим еквівалентом, тобто відбувається відокремлення грошової форми вартості від товарної. Відповідно, коли рух грошових потоків випереджає товарні, то на підприємствах нагромаджуються тимчасово вільні кошти. Якщо ж рух товарних потоків випереджає грошовий, виникає ситуація обмеженості коштів для здійснення платежу за придбані товари і, як наслідок, потреба у залученні коштів з інших джерел для забезпечення продовження процесу відтворення [2, с. 194].

Більшість учених виділяють такі причини виникнення кредиту [1]:

- 1) потреба організації виробництва за відсутності власних коштів;
- 2) потреба продати вироблений товар за відсутності коштів для його купівлі у покупця;
- 3) тимчасове вивільнення коштів в одній сфері економіки у результаті нерівномірного кругообігу індивідуальних капіталів і наявності потреби в них в іншій сфері економіки;
- 4) наявність непередбачуваних обставин (кліматичних, економічних, стихійних лих тощо), які спричиняють неплатоспроможність суб'єктів економіки та потребу в додаткових коштах.

Різноманітність потреб у залученні позичкових коштів зумовлює різний термін, на який вони залучаються. Так, об'єктами короткострокового кредитування є оборотні засоби та витрати майбутніх періодів (сезонні витрати, витрати на освоєння випуску нових виробів тощо), а довгострокового – капітальні вкладення й інші витрати, що призводять до збільшення вартості основних засобів. При цьому у першому випадку підприємства вдаються до кредитів через розрив у часі товарного та грошового потоків на підприємстві, у другому ж – якщо відчувають брак власних коштів, призначених на відповідні цілі, а саме: прибутку й амортизаційних відрахувань [2, с. 196, 197].

Розмір необхідних підприємству кредитних ресурсів визначається за формулою [3, с. 358]:

$$\text{ФРК} = \text{ППА} - \text{ВЗА} - \text{ПАП} + \text{ЗГК}, \quad (1)$$

де ФРК – величина потреби у фінансових ресурсах;

ППА – потреба підприємства в прирості активів;

ВЗА – формування активів за рахунок зовнішніх власних фінансових ресурсів;

ПАП – поповнення активів за рахунок чистого прибутку;

ЗГК – зменшення вільних залишків грошових коштів.

Оскільки залучення грошових коштів завжди здійснюється на засадах повернення та платності, то у підприємства виникає ризик неплатоспроможності за своїми зобов'язаннями. Для обґрунтування господарських рішень в умовах ризику використовуються такі принципи [4, с. 261, 262]:

- 1) недоцільно ризикувати більше, ніж це дозволяє розмір власного капіталу (правило «розумного ризику»).

Реалізація цього принципу може бути досягнута за допомогою розрахунку коефіцієнта ризику, що характеризує відношення максимально можливого збитку на власний капітал підприємства і розраховується за формулою:

$$K_p = Z_{\max} / B3 * 100, \quad (2)$$

де K_p – коефіцієнт ризику;

Z_{\max} – максимальний розмір прогнозованих збитків;

B3 – власні засоби підприємства.

Оптимальним вважається відношення, що дорівнює 30 %. Ситуація банкрутства виникає, якщо цей коефіцієнт дорівнює 70 %;

- 2) необхідно заздалегідь передбачати можливі наслідки ризику;
- 3) недоцільно ризикувати великим заради малого;
- 4) позитивне рішення приймається тільки у випадку відсутності сумнівів; якщо вони є, то варто прийняти негативне рішення.

При встановленні кредитних відносин між суб'єктами господарювання існує необхідність пошуку аргументів і доказів доцільності, спроможності та надійності таких відносин, які позичальник і позикодавець сприймають по-різному. Відмінність у тлумаченні цих понять різними сторонами кредитних відносин наведено у табл. 1.

Очевидно, що суб'єкти інвестиційного кредитування реально мають на меті різні цілі і представляють власні специфічні інтереси. Так, інвестор зацікавлений в збільшенні капіталу, який інвестується, і зберіганні власного контролю над ним, а позичальник – у залученні кредиту на вигідних умовах з метою отримання прибутків в результаті реалізації інвестиційного проекту [7]. Проте, аналізуючи

дані таблиці, можемо сказати, що розуміння перелічених критеріїв у кредитора та позичальника, хоча й відрізняються, проте вони є взаємопов'язаними і впливають з мети діяльності будь-якого суб'єкта господарювання – отримання прибутку. Обидві сторони кредитних відносин зацікавлені в тому, щоб такі відносини були ефективними, тобто приносили позитивний фінансовий результат, причому прибутковість кредитних операцій для кредитора залежить від прибутковості позичальника, від того, чи ефективно він використав надані йому позикові кошти.

Таблиця 1

**Сприйняття кредитором і позичальником доцільності,
спроможності та надійності кредитних відносин**

Критерій	Кредитор	Позичальник
Доцільність	Ефективність позики.	Актуальна необхідність залучення кредиту для забезпечення поточних та/або стратегічних потреб, а також прийнятність умов отримання позики.
Спроможність	Можливість надання позичальнику необхідної суми грошей на визначених умовах.	Можливість виконання та дотримання встановлених кредитором вимог до кредитоспроможності.
Надійність	Відповідність кредитоспроможності позичальника встановленим критеріям.	Спроможність кредитора надати необхідну суму коштів та дотримуватись початково узгоджених умов кредитного договору.

Джерело: побудовано у результаті узагальнення джерел [2, 5, 6].

Відповідно кредитор для забезпечення високого рівня ймовірності дохідності здійснення кредитних операцій ставить високі вимоги до позичальника. Серед показників, на основі яких банк приймає рішення про видачу кредиту, найважливішим є кредитоспроможність – наявність умов для видачі кредиту та можливості своєчасного його погашення. Кредитоспроможність оцінюється на основі кількох блоків показників, які характеризують дохідність, платоспроможність, ліквідність, забезпеченість підприємства власними джерелами та ін. Вибір показників для оцінки кредитоспроможності залежить від форми власності, напрямку виробництва, особливості виробничо-фінансової діяльності тощо. Оцінюючи кредитоспроможність, велику увагу приділяють розрахунку та аналізу коефіцієнтів, які характеризують ефективність вкладень, ліквідність балансу, забезпеченість власними джерелами, платоспроможність. Кінцевим результатом визначення кредитоспроможності є виведення загальної оцінки фінансового стану позичальника шляхом розрахунку інтегрального показника, на основі чого банк приймає рішення про видачу/невидачу кредиту [8].

Також як визначення загального рівня кредитоспроможності позичальника може бути віднесення його до однієї з визначених груп (класів), кожна з яких характеризується відповідним суб'єкту господарювання ризиком. Так, якщо за результатами проведеного аналізу кредитором встановлено, що позичальник може бути віднесений до класу «А» згідно з прийнятою класифікацією, то це свідчить про низький рівень ризику суб'єкта господарювання та потенційне позитивне рішення стосовно видачі йому кредиту [5]. Варто зазначити, що така практика є досить поширеною і загальновідомою, а отже, підприємство може саме прорахувати свій клас ризику та оцінити ймовірність отримання кредиту на вигідних для себе умовах.

Окрім зазначених показників, при аналізі суб'єктів господарювання можуть бути додатково використані такі дані: стан і динаміка ринкової позиції позичальника; факти державної підтримки та наявність урядових гарантій; імідж ділового партнерства; ефективність управління тощо [5].

У разі невідповідності підприємства цим вимогам, банк може або відмовити у наданні кредиту, або запропонує такі умови кредитування, завдяки яким зможе знизити свої кредитні ризики. Такими умовами можуть бути підвищення відсоткової ставки за кредитом, обов'язковість або підвищення вартості предмета застави чи зменшення обсягу наданих у кредит коштів. Другий варіант, у свою чергу, зменшує вигоди від кредитування для позичальника, а отже, існує необхідність і йому прорахувати доцільність та ефективність залучення коштів у цього банку чи за допомогою зобов'язань у вигляді кредиту взагалі, або ж, можливо, краще вибрати інший варіант фінансування своєї діяльності.

Оскільки методики оцінювання кредитоспроможності розробляються банком самостійно і, відповідно, можуть відрізнятися у різних банках, підприємство може використовувати основні показники, які є загальноприйнятими в аналізі. До них належать:

- показники ліквідності та платоспроможності (табл. 2);
- показники, які характеризують фінансовий стан підприємства;
- показники рентабельності;
- показники оборотності.

Таблиця 2

Показники ліквідності та платоспроможності підприємства

Показник	Рекомендоване значення
Коефіцієнт поточної ліквідності (Current Ratio, загальної ліквідності, покриття, ліквідності третього ступеня)	більше 100 %
Коефіцієнт швидкої ліквідності (Quick (Acid-Test) Ratio, ліквідності другого ступеня, суворой (критичної, проміжної) ліквідності, «кислотний тест»)	більше 50 %
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Absolute Ratio, ліквідності першого ступеня)	20 – 50 %
Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення першого ступеня	50 – 70 %
Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення другого ступеня	120 – 160 %
Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення третього ступеня	–

Джерело: сформовано автором на основі [9, с. 92 – 97]

Якщо значення показників є нижчими за рекомендовані, які наведені у табл. 2, то для підприємства: по-перше, існує висока ймовірність, що банк не надасть кредит; по-друге, отримання кредиту є недоцільним, оскільки воно є недостатньо спроможним розрахуватися за своїми зобов'язаннями, тому ризик зазнати збитків є високим. У випадку, коли значення показників знаходяться у нижньому діапазоні рекомендованих значень, підприємство може сподіватися на отримання кредиту, проте ризик додаткових витрат залишається високим, а отже, доцільність отримання кредиту залежить від значень інших груп показників та від умов кредиту.

Серед показників, які характеризують фінансовий стан підприємства, варто виділити коефіцієнт фінансової незалежності, коефіцієнт концентрації позикового капіталу, коефіцієнт фінансового ризику та коефіцієнт покриття відсотків (табл. 3).

Прибутковість підприємства характеризують показники рентабельності продукції, рентабельності продажу (реалізації), рентабельності активів та рентабельності власного капіталу. Отримані значення цих показників аналізуються в динаміці та порівнюються із середньогалузевими значеннями, а також за окремими видами економічної діяльності, на основі чого можна зробити висновок про їх достатність. Показники рентабельності також необхідно порівняти з відсотковою ставкою, за якою залучається кредит. У разі перевищення процентної ставки над плановими показниками рентабельності залучати кредитні кошти не варто, оскільки у підприємства можуть виникнути труднощі із виконанням зобов'язань.

Основними показниками оборотності є оборотність: оборотних активів, робочого капіталу, дебіторської та кредиторської заборгованостей. При аналізі показників оборотності слід виходити з того, що чим швидше обертаються вкладені кошти, тим частіше вони є у розпорядженні підприємства, що свідчить про наявність у підприємства достатньої кількості коштів, щоб розрахуватися за своїми зобов'язаннями, а отже, тим меншою буде вартість капіталу, що позитивно впливає на рентабельність та платоспроможність підприємства.

Західні дослідники зазначають, що для більшості підприємств рентабельність реалізації близько 10 % та оборотність активів у межах 1,3–1,5 разу означає перебування у впевненому та прибутковому стані [9, с. 144].

Використання кредитів повинне забезпечити [3, с. 365]:

- 1) відшкодування вкладення коштів за рахунок доходів від реалізації одержаних об'єктів діяльності підприємства;
- 2) отримання чистого прибутку, що забезпечує рентабельність вкладень не нижче бажаного для підприємства рівня;
- 3) окупність у межах строку, прийнятеного для підприємства.

Таблиця 3

Показники фінансового стану підприємства

Показник	Рекомендоване значення	Пояснення
Коефіцієнт фінансової незалежності (Autonomy Ratio, коефіцієнт автономії, коефіцієнт власності, коефіцієнт концентрації власного капіталу)	Не менше 50 %	Зростання коефіцієнта означає підвищення фінансової стійкості підприємства. Аналізуючи його, необхідно передусім звертати увагу на наявність економічно виправданих зовнішніх джерел фінансування в пасиві балансу. Якщо підприємство веде агресивну політику, спрямовану на завоювання ринків збуту, розширює виробничі потужності, то величина коефіцієнта навіть на рівні 0,2–0,3 не свідчить про його критичний фінансовий стан. Тим часом, якщо більшість позикового капіталу являє собою прострочену кредиторську заборгованість та кредити, не сплачені в строк, то і величина коефіцієнта на рівні 0,8–0,9 може виявитися занадто низькою.
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу (Debt Ratio)	–	Показує частку залученого майна в активах підприємства та ступінь залежності підприємства від кредиторів. Зростання цього показника за часом означає посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів, що є негативною тенденцією. В такому випадку при отриманні нових кредитів існує великий ризик, що підприємство не зможе розрахуватися за своїми зобов'язаннями.
Коефіцієнт фінансового ризику (Debt/Equity Ratio, коефіцієнт фінансового левериджу)	Менше 100 %	Чим вище значення коефіцієнта, тим вищий ризик вкладання капіталу в підприємство. Нормальним вважається співвідношення 1:2, за якого одна третина загального фінансування сформована за рахунок позикових коштів. Чим вища оборотність капіталу, тим більшим може бути цей коефіцієнт.
Коефіцієнт покриття відсотків (Times Interest Earned–TIE–Interest Coverage, коефіцієнт покриття фінансових витрат)	–	Коефіцієнт покриття відсотків характеризує потенційну можливість підприємства погасити позику, ступінь захищеності кредиторів від несплати відсоткових платежів. Зменшення цього коефіцієнта в динаміці свідчить про збільшення витрат підприємства на сплату відсотків за кредит і отримання нових кредитів є недоцільним.

Джерело: сформовано автором на основі [9, с. 66–72].

У випадку отримання кредиту для придбання основних засобів для визначення доцільності залучення кредитних ресурсів варто розрахувати строк окупності цих основних засобів, який визначається як відношення витрат, пов'язаних з придбанням такого основного засобу, до щорічних надходжень від його використання. Економічно доцільним вважається придбання основних засобів, якщо термін окупності не перевищує шість років.

Зважаючи на перелічені вище завдання, підприємству з метою як для власних потреб, так і для надання банкові доказовості майбутньої ефективності та доходності проекту, на який залучаються кредитні кошти, доцільно розробити бізнес-план, в якому б усі прогнози були підтверджені економічними розрахунками. Це дозволить як впевнитися в доцільності залучення позикового капіталу, так і покращити умови кредитування, оскільки банк зацікавлений у фінансуванні прибуткових проектів.

Для ефективної діяльності підприємства, підвищення його рентабельності і конкурентоспроможності важливою є розробка ефективної програми кредитування [6]. Тому, якщо за результатами попередніх досліджень та розрахунків підприємство прийняло рішення про отримання кредиту, то перед ним постає проблема вибору кредитора, який би надав найбільш прийнятні для позичальника умови. У ході розв'язання цієї проблеми підприємство вивчає умови кредитування кількома банками, тобто розглядає декілька варіантів її вирішення (альтернативи), цінність яких може бути неоднаковою. Через суб'єктивність поглядів на проблему, залежно від ступеня сумніву в них, рішення, прийнятні для одних, виявляються неприйнятними для інших. Щоб усунути суб'єктивність у підходах, варіанти рішення доцільно оцінювати за економічною ефективністю (міра віддачі на витрачені ресурси).

Коли варіантів багато і їх відбір вимагає великих витрат часу та коштів, можна приймати попередні рішення з визначеними припущеннями, а потім уже шукати шляхи їх оптимізації. Процес вибору може спиратися на раціональні докази, інтуїцію та на їх комбінацію [10].

При виборі банку слід звертати увагу на такі умови кредиту:

- 1) діапазон процентних ставок;
- 2) строки та порядок погашення;
- 3) список документів, які слід подати банку;
- 4) оцінка об'єкта застави;
- 5) схема кредитування;
- 6) можливість дострокового погашення кредиту.

Особливо важливо правильно вибрати банк при довгостроковому кредитуванні інноваційних проектів. У більшості українських банків умови кредитування відрізняються за кредитоспроможністю такого проекту, метою, тривалістю розгляду кредитної заявки (від 14 до 30 днів) та більш детальним розглядом проекту (від 30 днів), способом погашення кредиту, а також наявністю пільгових періодів користування такими позиками [11, с. 308]. Детальніші умови кредитування наведені у табл. 4. Різні банки спрямовані на різних позичальників, відповідно підприємству варто вибрати той банк, який спеціалізується на наданні кредитів суб'єктам господарювання його профілю.

Таблиця 4

Умови українських банків щодо здійснення інвестиційного кредитування інноваційної діяльності

Назва банку	Характеристика умов кредитування				
	Строк	Сума власного внеску ініціаторів	Графік обслуговування боргу	Забезпечення проекту	Додаткові умови
1	2	3	4	5	6
«UniCredit-Bank»	До 10 р.	Від 30 %	Індивідуальний для кожного проекту	Активи, створені впродовж реалізації проекту	Не зазначені
«Swedbank»	Не зазначений	Не зазначена	Не зазначений	Нерухоме та рухоме майно, а також гарантії / поруки третьої особи	Поточна діяльність підприємства не повинна бути збитковою; відсутність простроченої заборгованості за податками та іншими обов'язковими платежами; кредит надається недержавним компаніям
«Укрсиббанк»	3,5–10 р.	30 %	Індивідуальний для кожного проекту	Активи, створені впродовж реалізації проекту	Не зазначені
«Альфа-банк»	До 5 р.	Від 30 %	Індивідуальний, допускається відстрочка у виплаті основного боргу від 3 до 12 місяців	Основні засоби, акції підприємств, порука клієнтів банку	Строк функціонування компанії не менше 3 р.
«VAB банк»	До 7 р.	Від 15 %	Індивідуальний, пільговий період кредитування до 24 місяців	Об'єкти, що підлягають фінансуванню	Сума кредиту – 85 % валового доходу позичальника за останній календарний рік
«Внешторгбанк»	Залежить від терміну окупності	Від 30 %	Індивідуальний для кожного проекту	Не вимагає обов'язкової застави за проектом	Зацікавлений у реалізації проектів від 10 млн. дол. США, з терміном окупності 10 р.

Продовження табл. 4

1	2	3	4	5	6
«Отрбанк»	До 7 р.	Від 30 %	Індивідуальний, можливий пільговий період погашення тіла кредиту	Не зазначено	Усі дозвільні документи, пов'язані з реалізацією інноваційного проекту, мають бути підписані і повинні набути чинності
«Промінвест-банк»	Від 10 р.	Від 30 %	Індивідуальний для кожного проекту	Нерухоме майно, гарантії поруки	Усі дозвільні документи, пов'язані з реалізацією інноваційного проекту, мають бути підписані і повинні набути чинності
«УБРР»	До 5 р.	Не зазначена	Індивідуальний для кожного проекту	Не зазначено	Максимальна сума кредиту до 15 млн. грн., під 18 % річних у гривні, комісія 1 % одноразово
«Мегабанк»	5–7 р.	Не зазначена	Індивідуальний для кожного проекту	Не зазначено	Сума кредиту від 10 млн. дол. США

Джерело: [11, с. 310].

Підприємству слід ретельно проаналізувати усі можливі варіанти і обрати для себе найвигідніший, оскільки негативні наслідки невдало отриманого кредиту можуть бути значними і навіть неправними. У випадку, якщо залучення кредитних ресурсів є доцільним, підприємство може спрямувати кошти, вивільнені в одних ланках процесу відтворення, в інші, що прискорить оборот капіталу та сприятиме розширенню виробництва, а також отримає можливості для оновлення та модернізації виробничих потужностей, удосконалення структури виробництва, підвищення його ефективності [12]. Проте зрозуміло, що за умов фінансових труднощів воно не зможе вчасно платити за кредитом, а отже, понесе додаткові витрати на сплату штрафних санкцій, особливо за невиконаних умов кредитування. При затяжному періоді непогашення позичальником своїх кредиторських зобов'язань банк має право звернення стягнення на предмет застави, тобто підприємство втрачає свої активи, використання яких забезпечило б йому дохід, а у випадку забезпечення кредиту акціями не лише зазнає фінансових втрат, а й частково або повністю втрачає контроль над управлінням підприємством.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, в результаті проведених досліджень було встановлено, що головними причинами необхідності існування кредитних відносин є розрив у русі товарного та грошового потоків підприємства при забезпеченні його оборотними засобами, а також недостатність отриманого ним прибутку та нарахованих амортизаційних відрахувань для оновлення необоротних активів та розширення підприємства.

Щодо доцільності кредиту, то кредит буде вигідним для банку, якщо його використання принесе прибуток підприємству-позичальнику. Відповідно позичальнику необхідно детально продумати способи використання кредитних ресурсів і розрахувати показники, які б підтверджували його здатність приносити дохід, достатній не лише для підприємства, а й для покриття витрат та забезпечення доходу банку. В такому випадку підприємство може сподіватися на отримання вигідних умов кредитного договору.

Список використаної літератури

1. Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа [Електронний ресурс] : підруч. / Вовчак О. Д., Руцишин Н. М., Андрейків Т. Я. – К. : Знання, 2008. – 564 с. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/14350120/bankivska_sprava/kredit_i_bankivska_sprava_-_vovchak_od
2. Буряк Л. Д. Фінанси підприємств : підруч. / Буряк Л. Д., Нам Г. Г., Павліковський А. М. ; за ред. А. М. Поддєрьогіна. – [вид. 3-тє, перероб. і допов.]. – К. : КНЕУ, 2001. – 460 с.
3. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підруч. / Ю. С. Цал-Цалко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.
4. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків : навч. посіб. / [уклад. : Балджи М. Д., Карпов В. А., Ковальов А. І. та ін.]. – Одеса : ОНЕУ, 2013. – 670 с.

5. Белякова В. П. Кредитні відносини суб'єктів господарювання як об'єкт аналізу і контролю їх діяльності [Електронний ресурс] / В. П. Белякова // Науковий вісник Ужгородського університету : зб. наук. праць. – 2010. – Вип. 29, ч. 2. – С. 309–316. – Режим доступу : <http://victoriabeliakova.com/credit-relations-of-the-economic-entities-as-an-object-of-analysis-and-control-of-their-activities/>
6. Калічава Т. Б. Дослідження ефективності кредитування інвестиційних проектів підприємств в умовах розвитку ринкових відносин [Електронний ресурс] / Т. Б. Калічава, К. М. Чабан. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/13_EISN_2009/Economics/45498.doc.htm
7. Михайленко О. В. Основні напрямки вдосконалення механізму інвестиційного кредитування [Електронний ресурс] / О. В. Михайленко. – Режим доступу : <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9270/1/8.pdf>
8. Бердар М. М. Фінанси підприємств [Електронний ресурс] : навч. посіб. / М. М. Бердар. – К. : 2012. – [вид. 2-ге, перероб. і допов.] – 464 с. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/1584072055397/finans/finans_i_pidpriyemstv_-_berdar_mm
9. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Я. Базилінська – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.
10. Верескун М. В. Економічне обґрунтування господарських рішень [Електронний ресурс] : конспект лекцій / М. В. Верескун. – Режим доступу до книги : <http://izlov.ru/docs/100/index-52.html>
11. Пашова С. М. Особливості здійснення інвестиційного кредитування інноваційної діяльності банками України / С. М. Пашова // Бізнесінформ. – 2013. – № 3. – С. 307–313.
12. Пантелєєв В. П. Теоретичні засади банківського інвестиційного кредитування юридичних осіб [Електронний ресурс] / В. П. Пантелєєв, М. С. Микова // Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=207>

References

1. Vovchak, O. D., Rushchyshyn, N. M. and Andreikiv, T. Ya, (2008) Credit and banking. [Internet]. Available from: http://pidruchniki.ws/14350120/bankivska_sprava/_vovchak_od
2. Buriak, L. D., Nam, H. H. and Pavlikovs'kyi, A. M. (2001) The finances of enterprises. In: Poddierohin, A. M. (Ed.). 3^d ed. Kyiv: KNEU, 460 p.
3. Tsial-Tsialko, Yu. S. (2008) Financial analysis. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury. 566 p.
4. Baldzhy, M. D., Karpov, B. A. and Kovalyov, A. I. (2013) The substantiation of business decisions and risks assessment. Odesa: ONEU, 670 p.
5. Beliakova, V. P. (2010) Credit relations of economic entities as an object of analysis and control of their activities. [Internet]. Available from: <http://victoriabeliakova.com/credit-relations-of-the-economic-entities-as-an-object-of-analysis-and-control-of-their-activities/>
6. Kalichava, T. B. and Chaban, K. M. The research of efficiency of lending an enterprise's investment projects in the conditions of the development of market relations. [Internet]. Available from: http://www.rusnauka.com/13_EISN_2009/Economics/45498.doc.htm
7. Mykhailenko, O. V. Main directions of improving the mechanism of investment lending. [Internet]. Available from: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9270/1/8.pdf>
8. Berdar, M. M. (2012) The finances of enterprises. [Internet]. Available from: http://pidruchniki.ws/1584072055397/finans/finans_i_pidpriyemstv_-_berdar_mm
9. Bazilinska, O. Ya. (2009) Financial analysis: theory and practice. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury. 328 p.
10. Vereskun, M. V. Economic substantiation of business decisions. [Internet]. Available from: <http://izlov.ru/docs/100/index-52.html>
11. Pashova, S. M. (2013) Specific features of investment lending performance of innovation activity by Ukrainian banks. *Business-inform*, (3). pp. 307–313.
12. Panteleev, V. P. and Mykova, M. S. Theoretical bases of bank investment crediting of legal persons. [Internet]. Available from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=207>

Стаття надійшла до редакції 31.03.2014.

Відомості про авторів

А. О. Фатенок-Ткачук, кандидат економічних наук, доцент, Інститут економіки та менеджменту Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк.

М. А. Харчук, студентка, Інститут економіки та менеджменту Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк.